

ΘΕΣΣΑΛΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

ΤΕΥΧΟΣ 282 / ΜΑΪΟΣ 2010

ΦΑΝΗΣ ΜΠΟΜΠΟΤΗΣ

Ο λαρισαίος αρχιτέκτονας του κόσμου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ
ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

φάνης μπομπότης

“Η ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΜΕ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ”

Ο ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΟΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ,
ΠΟΥ ΖΕΙ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ,
ΜΙΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ, ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ

Έχει σχεδιάσει μουσεία κι αλυσίδες καταστημάτων, οικιστικά συγκροτήματα και τράπεζες, αστικές κατοικίες κι εξοχικά σπίτια, βιομηχανικές και αθλητικές εγκαταστάσεις, εμπορικά και συνεδριακά κέντρα... Κοινό χαρακτηριστικό τους, η σύγχρονη αισθητική και η λειτουργική δομή τους. Αλλά και η υπογραφή τους: Θεοφάνης Μπομπότης.

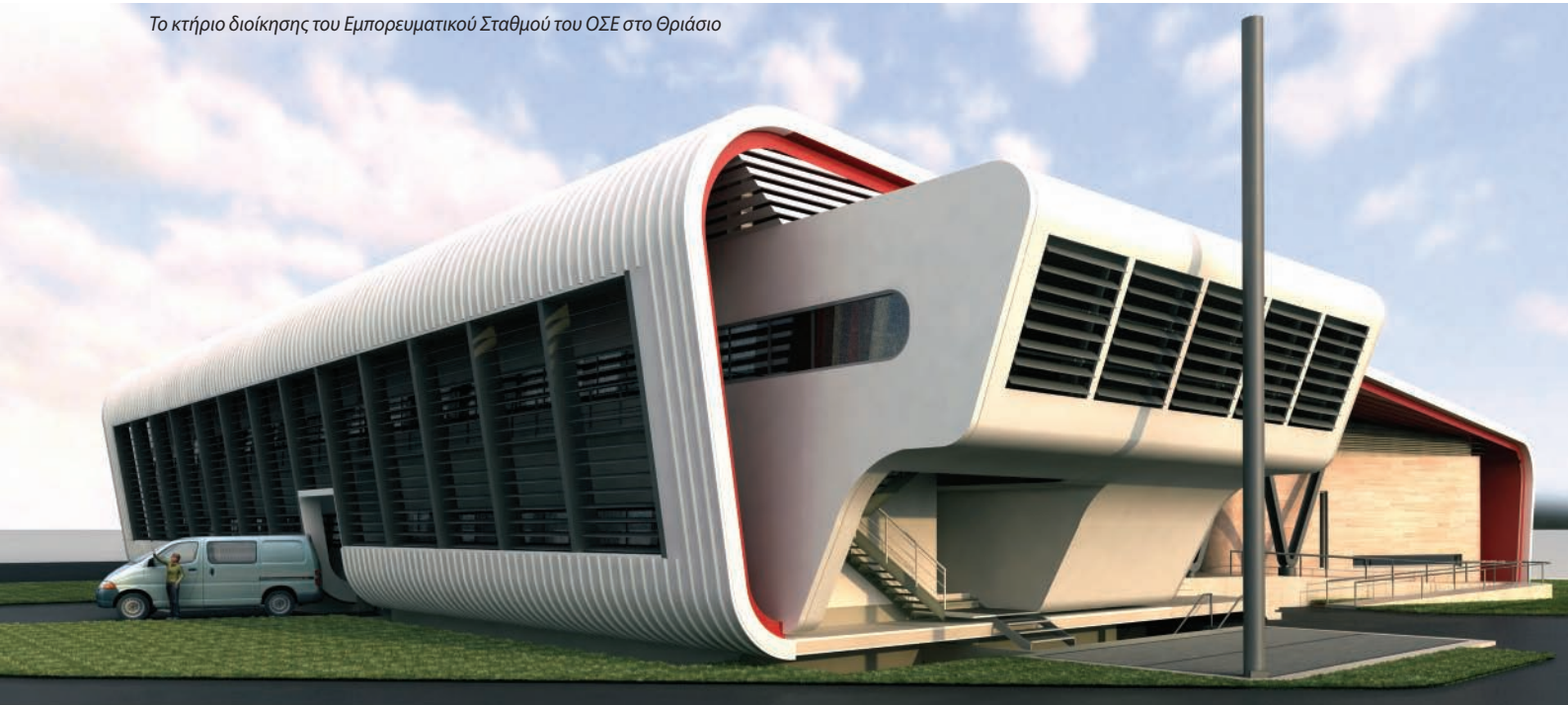
Πρόκειται για τον γνωστό λαρισαίο αρχιτέκτονα που ζει και δημιουργεί στην Αθήνα, που θεωρείται από τις δυνατότερες αρχιτεκτονικές προτάσεις παγκοσμίως, που βραβεύτηκε και διακρίθηκε σε εγχώριους και ξένους διαγωνισμούς και που σχεδίασε μερικά από τα πλέον ιδιαίτερα υψηλής αισθητικής αρχιτεκτονήματα.

Συνέντευξη στον Αχιλλέα Τραγούδα

«Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΥΠΟ-
ΘΕΣΗ, ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕ-
ΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΚΑΘΕΝΟΣ.»

Το κτήριο διοίκησης του Εμπορευματικού Σταθμού του ΟΣΕ στο Θριάσιο

Είστε λαρισαίος, αλλά κατοικείτε στην Αθήνα. Πώς θα χαρακτηρίζατε την αρχιτεκτονική αισθητική της Λάρισας;

Σχεδόν όλες οι πόλεις της Ελλάδας αναπτύχθηκαν κυρίως μετά τη δεκαετία του '60. Ιδιαίτερα στις δεκαετίες των '70 και '80 διαμορφώθηκε το μεγαλύτερο μέρος του δομημένου ιστού των πόλεων. Η μαζική αυτή οικιστική ανάπτυξη έγινε κυρίως με ποσοτικά και λιγότερο με ποιοτικά κριτήρια. Την περίοδο αυτή, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, η «αρχιτεκτονική» εξαντλήθηκε και αποτυπώθηκε κυρίως στην αναζήτηση σχεδιασμού των μπάλκονιών. Κάτω από τις συνθήκες αυτές δεν θα μπορούσε να προκύψει ιδιαίτερη αισθητική. Όπως οι άλλες πόλεις και η Λάρισα έχει αυτά τα χαρακτηριστικά.

Αντικρίζετε διαφορές κάθε φορά που την επισκέπτεστε;

Πράγματι υπάρχουν διαφορές. Καταγράφεται μια ποιοτική προσπάθεια στον ιδιωτικό, αλλά και στον δημόσιο τομέα. Σε σημεία της πόλης έχουν κτιστεί κτίρια (κατοικίες ή κτίρια δημόσιας χρήσης) με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον. Η πεζοδρόμηση στην οδό Βενιζέλου μπροστά στο αρχαίο θέατρο αναβαθμίζει την περιοχή. Η αντίθεση όμως μεταξύ της ποιοτικής παρέμβασης στον πεζόδρομο και η πανσπερμία αμφιλεγόμενων αισθητικών παρεμβάσεων στις όψεις των καταστημάτων εκατέρωθεν, υποβαθμίζουν το τελικό αποτέλεσμα.

Κρίνοντας την αισθητική των ελληνικών πόλεων, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι στερούμαστε αισθητικής παιδείας, ή επε-

νεργούν κάποιοι παράγοντες που διαμορφώνουν αυτή την εικόνα;

Η αισθητική και η ποιότητα των κτιρίων και των πόλεων συνολικά σε κάθε περίοδο, αποτυπώνει πιστά τον πολιτισμό της συγκεκριμένης περιόδου. Η αισθητική παιδεία δεν είναι ανεξάρτητη παράμετρος, είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της ποιοτικής σκέψης. Δυστυχώς τα κριτήρια που επικράτησαν στις επιλογές στις μελέτες και στις κατασκευές ήταν μόνο ποσοτικά.

Για την αισθητική των πόλεων ποιοι ευθύνονται; Οι αρχιτέκτονες, οι πολιτικοί μηχανικοί που εκτελούν χρέη αρχιτεκτόνων, η άποψη-αντίληψη και τα οικονομικά μεγέθη των ιδιοκτητών;...

Υπεύθυνοι δεν είμαστε μόνο για ότι κάνουμε, αλλά και για ότι δεν κάνουμε. Η ευθύνη για την αισθητική των πόλεων ανήκει σε όλους. Ανήκει σε εκείνους που την διαμορφώνουν και σε εκείνους που την αποδέχονται. Σε καμία περίπτωση τα οικονομικά μεγέθη δεν ευθύνονται για την οποιαδήποτε αισθητική. Οι αρχιτέκτονες, εξ' ορισμού, ανήκουν σε εκείνους που κατέχουν σημαντική θέση στη διαμόρφωση της αισθητικής των πόλεων και όχι μόνον. Ως εκ τούτου ευθύνονται για τον ρόλο που παίζουν ή δεν παίζουν προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι δε σαφές ότι ευθύνονται όλοι εκείνοι που εμπλέκονται με τον ένα ή άλλο τρόπο στις μελέτες ή τις κατασκευές. Σημαντική επίσης ευθύνη έχουν όλοι όσοι αποφασίζουν και επιλέγουν εκείνους που θα μελετήσουν ή θα κατασκευάσουν τα μελλοντικά κτίρια ή τις οποιοδήποτε παρεμβάσεις σε επίπεδο πόλης.

Η αισθητική είναι υποκειμενικό ή αντικειμενικό θέμα;

Οποιαδήποτε κρίση ή κριτική εμπεριέχει αναμφίβολα και το υποκειμενικό στοιχείο. Υπάρχουν όμως και αντικειμενικά κριτήρια που τοποθετούν την αισθητική στα πλαίσια του αποδεκτού ή του απαράδεκτου. Υπάρχουν κώδικες και στοιχεία μέσα από τα οποία μπορούμε με βεβαιότητα να κρίνουμε. Η αισθητική δεν είναι αυθαίρετη υπόθεση, είναι αποτέλεσμα που παράγεται από την γενικότερη παιδεία του καθενός. Η αισθητική αποτελεί το «ένδυμα» μιας ποιοτικής ενέργειας ή προϊόντος.

Η αισθητική και ο σχεδιασμός των κτηρίων, έχει σχέση με τις οικονομικές απολαβές του αρχιτέκτονα;

Η σφαιρική αντίληψη, το ήθος, η ποιότητα, οφείλουν να αποτελούν μέρος της γενικότερης μόρφωσης όλων. Οι ειδικές γνώσεις σε συνδυασμό με τις γενικότερες γνώσεις ορίζουν τα πλαίσια δράσης του ειδικού, ως εκ τούτου και του αρχιτέκτονα. Αυτές παρέχουν την δυνατότητα δημιουργίας αρχιτεκτονικού έργου και φυσικά της αισθητικής. Οι οικονομικές απολαβές του αρχιτέκτονα, που αντιστοιχούν στην πραγματική αρχιτεκτονική δεν επιβαρύνουν το συνολικό πραγματικό κόστος κατασκευής του έργου. Τουναντίον το προστατεύουν.

Μπορούμε να επέμβουμε σε «άσχημα» κτήρια με οικονομικές λύσεις ώστε ν' αλλάξουμε τη μορφολογία των πόλεων, ή είναι μια σκέψη χωρίς πραγματικό αντίκρισμα;

Οι επιδιορθώσεις έχουν πάντα μεγαλύτερο κόστος από την εξαρχής κατασκευή, δεδομένου ότι συντρέχουν και άλλοι παράγοντες, διακοπή χρήσης κ.λπ. Αν στην οικονομική λύση, συμπεριλάβουμε την εξοικονόμηση ενέργειας, την βελτίωση συνθηκών κατοίκησης, την βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, την δημιουργία θέσεων εργασίας κ.λπ. τότε μπορούμε να διαβεβαιώσουμε ότι πράγματι μπορούμε να παρέμβουμε και να βελτιώσουμε τις πόλεις μας με «οικονομικές λύσεις».

Πως και από ποιούς διαμορφώνεται η αισθητική των πολιτών;

Η αισθητική διαμορφώνεται και αποτυπώνεται πρακτικά και θεωρητικά. Ένα κτήριο, ένα καταναλωτικό προϊόν, ένα αυτοκίνητο, ένα παγκάκι, ο τρόπος έκθεσης προϊόντων, η βιτρίνα ενός καταστήματος έως και ο τρόπος που παρουσιάζονται τα φρούτα στις λαϊκές αγορές συμμετέχουν στην διαμόρφωση της αισθητικής. Η αισθητική εμπεριέχεται στην ποιοτική έκφραση του λόγου, την ποίηση κ.λπ. Λέγεται, πως από μία αισθητικά ενδιαφέρουσα παρτιτούρα προκύπτει ενδιαφέ-

ρουσα μουσική. Η διαμόρφωση της αισθητικής στην αρχιτεκτονική, είναι εκφραστικό αποτέλεσμα σύνθεσης παραμέτρων και δεν μπορεί να αποτελεί αυτοσκοπό.

Υπάρχουν περιπτώσεις που προτιμήσατε κατά τον σχεδιασμό ενός κτηρίου, την χρηστικότητα από το αισθητικό αποτέλεσμα;

Η χρηστικότητα και η αισθητική είναι δύο διαφορετικές έννοιες που έχουν αμφίδρομη σχέση μεταξύ τους. Στην αρχιτεκτονική οφείλουν να συνυπάρχουν πάντα και οι δύο μαζί και με άλλες παραμέτρους διαφορετικά αναφερόμαστε στην λειτουργία υπό την αυστηρή έννοια του «εργαλείου» ή στην εικαστική παρέμβαση αντίστοιχα.

Υπάρχει σήμερα αρχιτεκτονική πρωτοπορία, ή τα τελευταία χρόνια δεν έχει παρουσιαστεί κάτι καινούριο;

Διανύουμε μία πολύ καλή περίοδο δημιουργίας όπου καταγράφονται πρωτοποριακές σκέψεις και έργα, που βελτιώνουν τις συνθήκες διαβίωσης, την ενεργειακή συμπε-

ριφορά των κτιρίων, εξελίσσουν την αισθητική μέσα από τις δυνατότητες της τεχνολογίας, βελτιώνουν το δομημένο περιβάλλον, δημιουργούν συνθήκες βελτίωσης οικονομικών μεγεθών. Είμαστε σε μία περίοδο που αποτυπώνεται με σαφή τρόπο μέσα από την αρχιτεκτονική το στίγμα του σύγχρονου πολιτισμού που έχουμε δημιουργήσει.

Ποιοι αρχιτέκτονες, κατά τη γνώμη σας, Έλληνες και ξένοι, άλλαξαν την αντίληψή μας για την αρχιτεκτονική, σε σχέση τόσο με την αισθητική, όσο και με την δόμηση;

Στην διαμόρφωση της σύγχρονης αρχιτεκτονικής συμμετείχαν και συμμετέχουν πολλοί αρχιτέκτονες. Μεγάλα έργα σε διάφορα μέρη του κόσμου αποτελούν σαφή δείγματα σύγχρονης, σημαντικής αρχιτεκτονικής: η Opera του Σίδνεϋ (Jørn Utzon), το Μουσείο Guggenheim στο Μπιλμπάο (Frank Gehry), το Εθνικό Στάδιο του Πεκίνου (Jacques Herzog & Pierre de Meuron), το Κέντρο Επιστημών στο Βόλφσμπουργκ (Zaha Hadid), το Διεθνές Αεροδρόμιο Κανσάι (Renzo Piano)...

«Η ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΠΕΡΙΟΔΟ, ΑΠΟΤΥΠΩΝΕΙ ΠΙΣΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ.»

Το νέο μουσείο Πατρών

Ποιο είναι το ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό χαρακτηριστικό στην Ελλάδα των τελευταίων πενήντα χρόνων;

Δυστυχώς, με εξαίρεση ελάχιστες περιπτώσεις αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι

έχει δημιουργηθεί κοινό αρχιτεκτονικό χαρακτηριστικό, παρά μόνον η ομοιότητα απλουστευμένων όψεων των πολυκατοικιών.

Ποια είναι η σύγχρονη αρχιτεκτονική τάση και η αισθητική στις κατασκευές κτηρίων;

Στην σύγχρονη αρχιτεκτονική και αισθητική δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι ρυθμοί. Καταγράφεται μια ποικιλία προτάσεων, που αν και διαφορετικές είναι εξίσου σημαντικές. Θα μπορούσαμε να πούμε πως οι τάσεις που έχουν διαμορφωθεί αξιοποιούν τις τεχνολογικές δυνατότητες, εμβαθύνουν και ανταποκρίνονται περισσότερο στην ποιοτική κάλυψη των ανθρώπινων σωματικοψυχικών αναγκών, προσαρμόζουν τις επιλύσεις σε βιοκλιματικά και οικολογικά πλαίσια.

Ποια κτήρια αποτελούν πρόκληση για τον αρχιτέκτονα; Ένα μουσείο, ένα συγκρότημα γραφείων, μια μονοκατοικία -πέρα από το γεγονός ότι το καθένα απ' αυτά έχει τις ιδιαιτερότητές του;

Είναι υποχρέωση του αρχιτέκτονα να μετατρέψει το πιο «απλό» κτήριο σε μια πρόκληση. Μέσα από τη

διαδικασία αυτή θα μπορούσε να προκύψει αρχιτεκτονικό αποτέλεσμα. Τα κτήρια όμως που φιλοξενούν την δημόσια χρήση -θέατρα, μουσεία, σταθμοί, αεροδρόμια, σχολεία κ.λπ.- λόγω μεγέθους, αλλά και της κοινωνικής τους χρήσης, καθώς και της πολυσυνθετότητάς τους αποτελούν για τον αρχιτέκτονα μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

Γιατί επιλέξατε την αρχιτεκτονική; Ήταν μια συνειδητή επιλογή και γιατί; Τι ήταν αυτό που σας γοήτευσε;

Ναι, ήταν μια συνειδητή και μοναδική επιλογή. Όπως όμως αποδείχθηκε εκ των υστέρων και ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια, ήταν μια επιλογή που προέκυψε περισσότερο από διαίσθηση, και λιγότερο από γνώση. Η συνθετότητα της αρχιτεκτονικής απαιτεί τη δημιουργία ενός αντίστοιχου σύνθετου μηχανισμού αποκωδικοποίησης των παραμέτρων, που χρησιμοποιούνται για την σύνθεση και τον σχεδιασμό ενός έργου. Για μένα η διαίσθηση και η γοητεία της δημιουργίας στάθηκαν οι βασικοί παράγοντες αυτής της επιλογής.

Όταν αρχίζατε ν' ασκείτε το επάγγελμά σας, απογοητευτήκατε από την αντιμετώπιση όσων εμπλέκονται με τον σχεδιασμό και την κατασκευή ενός κτιρίου και σας ανάγκασαν σε παραχωρήσεις;

Σε ελάχιστες περιπτώσεις, ίσως δύο, επέλεξα να αποχωρήσω για να μην συμμετέχω στην υποβάθμιση του έργου που είχα μελετήσει. Θα ήθελα όμως να υπογραμμίσω ότι ένα πολύ καλά και ποιοτικά μελετημένο και τεκμηριωμένο έργο, αποτρέπει τους εμπλεκόμενους στην υλοποίηση, από την δυνατότητα ή και την διάθεση για βλαπτικές παρεμβάσεις στο έργο.

Ο ιδιώτης ή ο κρατικός φορέας δίνει την δυνατότητα στον αρχιτέκτονα να δημιουργήσει και ενίοτε να κάνει υπερβάσεις σε αισθητική και κόστος;

Οι διαδικασίες επιλογής του αρχιτέκτονα από τον ιδιωτικό ή δημόσιο φορέα είναι διαφορετικές. Και στις δύο περιπτώσεις ο αρχιτέκτονας οφείλει να πείσει και τους δύο φορείς για την δυνατότητα που έχει ώστε να ανταποκριθεί μέσα και από δημιουργικές υπερβάσεις. Από την άλλη πλευρά οι φορείς οφείλουν να έχουν την δυνατότητα δημιουργίας κριτηρίων για την επιλογή του αρχιτέκτονα. Πάντως σήμερα υπάρχουν δείγματα, που και οι δύο φορείς, ιδιωτικός και δημόσιος, δίνουν την δυνατότητα δημιουργίας αρχιτεκτονικού έργου.

Ποιο ήταν το πρώτο κτήριο που σχεδιάσατε και σας έκανε να πείτε «αυτό το κτήριο με εκφράζει»;

Κάθε φορά που σχεδιάζεται ένα κτήριο, εμπεριέχει το σύνολο των δεξιοτήτων, που

Τα γραφεία της BOBOTIS architects

Βιοκλιματικό κτήριο γραφείων και καταστημάτων στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου

Ο Θεοφάνης Μπομποτής γεννήθηκε στη Λάρισα και αποφοίτησε από την Αρχιτεκτονική Σχολή της Βενετίας. Το γραφείο του (BOBOTIS architects) δραστηριοποιείται στην Αθήνα κι έχει εκπονήσει πολυάριθμα έργα δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα, έχει βραβευθεί και διακριθεί σε εγχώριους και διεθνείς αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς. Πρόσφατα απέσπασε το πρώτο βραβείο σε διαγωνισμό για την επέκταση του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών, μελέτη που έχει ήδη ολοκληρωθεί. Στα πρόσφατα έργα του περιλαμβάνονται: Κτήριο γραφείων και καταστημάτων στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, οικιστικά έργα στη Ρουμανία και στην Αίγυπτο, το Νέο Μουσείο Πατρών (1ο βραβείο σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, συγκαταλέχθηκε στα 6 Μουσεία του Κόσμου στα διεθνή βραβεία FX Awards 2009 και περιλαμβάνεται στην shortlist των 6 έργων στην κατηγορία Big Urban Projects - Architectural Review - MIPIM AWARDS), το OBSERVATORY - Concept Lifestyle & Fashion store στην οδό Σόλωνος (συγκαταλέχθηκε στην shortlist των 6 έργων για τα FX International Interior Design Awards 2007 στην κατηγορία RETAIL), το Κτήριο Αρχαίων Πολιτιστικού Ιδρύματος Τράπεζας Πειραιώς, το Νέο Μουσείο Χανίων (1ο βραβείο σε αρχιτεκτονικό διαγωνισμό), τις εγκαταστάσεις Εμπορευματικού Σταθμού της ΕΡΓΟΣΕ στο Θριάσιο Πεδίο, τις εργοστασιακές εγκαταστάσεις IGF στο Trento της Ιταλίας, Εγκαταστάσεις Μεταφορών στην Ιταλία (1ο βραβείο σε διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό). Του έχει απονεμηθεί το βραβείο «Αθηνά» από την Ελληνική Ομοσπονδία Σωματείων των «Φίλων των Μουσείων» για την προσφορά του στον Πολιτισμό μέσω του σχεδιασμού των Νέων Μουσείων Πατρών και Χανίων. Ενδεικτικά με τις δημοσιεύσεις που τον αφορούν, έχει περιληφθεί στην αυστραλέζικη έκδοση «1000 αρχιτέκτονες του κόσμου» (1000 X EUROPEAN ARCHITECTURE - Verlagshaus Braun), καθώς και στους «300 αρχιτέκτονες του κόσμου», στα «300 μεγαλύτερα γραφεία του κόσμου» της Αγγλικής έκδοσης WORLD ARCHITECTURE και στους «581 Αρχιτέκτονες του κόσμου» της Ιαπωνικής έκδοσης TOTO.

ο αρχιτέκτονας έχει εκείνη την περίοδο. Ως εκ τούτου όλα τα κτίρια που έχει σχεδιάσει, είτε αυτά πέτυχαν, είτε όχι, τον εκφράζουν και τον αντιπροσωπεύουν πλήρως.

Το γεγονός ότι αποφασίσατε να εργαστείτε στην Αθήνα κι όχι στην Λάρισα, έχει να κάνει με τις ευκαιρίες για διάκριση κι ένα ανώτερο επίπεδο σχεδιασμού και δημιουργίας;

Η Αθήνα ως μητρόπολη είχε εξ' ορισμού ευρύτερο πεδίο δράσης, αλλά και πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες. Εκείνο που με ενδιέφερε ήταν να μπορέσω να κάνω αρχιτεκτονική, γι' αυτό από ένα σημείο και μετά, ως οργανωμένο πλέον γραφείο διευρύνουμε ακόμα περισσότερο το πεδίο δράσης, δραστηριοποιηθήκαμε, διεκδικήσαμε και μελετήσαμε έργα εκτός Ελλάδας. Πάντως σήμερα η αρχιτεκτονική μπορεί να γίνει παντού και όχι μόνο στις μητροπόλεις.

Υπάρχει μια συγκεκριμένη φόρμα, μια συγκεκριμένη γραμμή, που ακολουθεί ενδόμυχα τον αρχιτέκτονα;

Ο τρόπος που ο αρχιτέκτονας αντιλαμβάνεται τα φυσικά φαινόμενα και τις ανθρώπινες ανάγκες και συμπεριφορές, η αμφισβήτηση, η ανάλυση των προβλημάτων, οι ειδικές γνώσεις, αποτελούν τους βασικούς άξονες που δημιουργούν το βασικό υπόβαθρο και κατευθύνουν την αρχιτεκτονική σύνθεση.

Ποιο είναι το προσωπικό σας στυλ, αυτό που εμείς δεν μπορούμε να διακρίνουμε;

Κάθε έργο είναι μοναδικό. Σχεδιάζεται σε διαφορετικούς χρόνους, σε διαφορετικό χώρο και με διαφορετική κάθε φορά γνώση. Οι παράγοντες αυτοί σε συνδυασμό με την ταχύτητα και τις δυνατότητες που παρέχουν οι τεχνολογικές εξελίξεις και εξασφαλίζουν τις συνθήκες για δημιουργία αρχιτεκτονικού έργου, αποδεσμευμένου από τα στενά όρια των ρυθμών και ενιαίου στυλ. Ένα συγκεκριμένο προσωπικό στυλ θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως αδυναμία νέων δημιουργιών. Σε ό,τι με αφορά κάθε καινούργιο έργο αποτελεί πάντα μια δημιουργική ανατρεπτική συνέχεια του προηγούμενου.

Τι κάνει έναν αρχιτέκτονα μεγάλο, πρωτοποριακό, ή ιδιαίτερο;
Τα έργα του.

Οι αρχιτέκτονες παγκοσμίως φήμης λειτουργούν και συμπεριφέρονται σήμερα ως σταρ. Ο μύθος που τους ακολουθεί, είναι αντιστρόφως ανάλογος του έργου τους, ή κι εδώ οι δημόσιες σχέσεις έχουν διαμορφώσει ένα προφίλ που απέχει από την πραγματικότητα;

Οι σημαντικοί αρχιτέκτονες δημιουργούν σημαντικά αρχιτεκτονικά έργα και κρίνονται απ' αυτά. Το star system δεν δημιουργείται από τους αρχιτέκτονες, αλλά από το ίδιο το κοινωνικό σύστημα της εποχής. Το σύστημα πάντως αυτό δημιουργεί μύθους, που συνήθως ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, δεδομένου ότι οι αρχιτέκτονες αυτοί κρίνονται από το έργο που έχουν παράγει και όχι από θεωρητικές απόψεις. Η επιβεβαίωση όμως έρχεται με την διάρκεια του χρόνου και είναι αυτή που τους κρατάει ή όχι στο στερέωμα.

Έχουν σχεδιάσει «άσχημα» κτίρια μεγάλοι αρχιτέκτονες;

Στον καθέναν αναλογούν κάποιες περιπτώσεις αποτυχίας. Πράγματι, όλοι οι αρχιτέκτονες έχουν σχεδιάσει κάποιο έργο, που απέτυχε. Μπορεί να μην είναι ευχάριστο είναι όμως μια πραγματικότητα.

Οι σταρ αρχιτέκτονες;

Σε όλες τις εποχές υπήρχαν σημαντικοί αρχιτέκτονες που διακρίθηκαν και άφησαν σημαντικό έργο. Αν υπήρχε ο όρος σταρ στο παρελθόν ή στην ιστορία, ίσως ο όρος αυτός να συνόδευε και τότε τον τίτλο του αρχιτέκτονα για κάποιους απ' αυτούς. Σήμερα πάντως υπάρχουν σημαντικοί αρχιτέκτονες στον κόσμο και παράγουν εξαιρετικό έργο.

Υπάρχουν κάποια στοιχεία σε κτίρια που έχετε σχεδιάσει και η πάροδος του χρόνου τα έχει καταστήσει «παρωχημένα» και θα θέλατε να τα έχετε αντικαταστήσει;

Η αρχιτεκτονική δεν χρησιμοποιεί αδόκιμα στοιχεία πρόσκαιρου εντυπωσιασμού. Παρά ταύτα, πάντα θα υπάρχουν κάποια στοιχεία που στο μέλλον θα μπορούσαν να κριθούν ότι δεν άντεξαν στον χρόνο. Όταν ένα έργο έχει τελειώσει, δεν γυρίζεις πίσω για να το «διορθώσεις».

Με ποιο projects δεν έχετε ασχοληθεί και θα θέλατε ν' ασχοληθείτε στο μέλλον;

Είχα την τύχη να ασχοληθώ με πολλά είδη projects. Όμως, κάθε καινούργιο έργο είναι μια νέα σημαντική πρόκληση, ανεξάρτητα αν έχει την ίδια χρήση με κάποια από τα προηγούμενα.

Θα θέλατε να συνδέσετε το όνομά σας μ' ένα αρχιτεκτόνημά σας στη Λάρισα -και ποιο θα μπορούσε να είναι αυτό;

Γενικά οι πόλεις μας έχουν ανάγκη από σημαντικά αρχιτεκτονικά έργα. Η Λάρισα έχει πολλές ευκαιρίες και στο κέντρο της πόλης να παρουσιάσει ποιοτικά κτίρια. Θα μπορούσε πράγματι να αποκτήσει μια εικόνα μιας πόλης με πραγματική σύγχρονη αισθητική. Θα ήταν ιδιαίτερη τιμή για μένα να συμμετέχω προς την κατεύθυνση αυτή. _

Το κλειστό γήπεδο της Καρδίτσας

Το νέο γήπεδο του Πανιωνίου στην Αθήνα

«ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟ ΓΙΑ Ο,ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑ Ο,ΤΙ ΔΕΝ ΚΑΝΟΥΜΕ. Η ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΝΗΚΕΙ ΣΕ ΟΛΟΥΣ. ΑΝΗΚΕΙ ΣΕ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΚΑΙ ΣΕ ΕΚΕΙΝΟΥΣ ΠΟΥ ΤΗΝ ΑΠΟΔΕΧΟΝΤΑΙ.»